ĦIDMA TA' SENA

(Rapport tas-Sur Ġużè Chetcuti, Segretarju tal-"Għaqda tal-Kittieba tal-Malti", għas-sena 1940. Dan inqara fil-Laqgħa Ġenerali li saret l-Empire Press, il-Ħadd, 18 ta' Mejju, 1941.)

Sur President, Sinjuri,

Il-"Għaqda tal-Kittieba tal-Malti" għandha l-lum għax tħoss ruħha mkabbra li fiż-żmenijiet imwiegħra li għaddejjin minnhom, meta l-egħdewwa taċ-ċiviltà tagħna qed jiġu jżuruna kuljum u jwaddbu bla ħniena mill-ajru mewt u ħerba, hi, f'dawn iż-żmenijiet koroh, baqgħet ħajja u bla miltiefsa. Il-ħidma li qed jagħmlu l-imseħbin akkademiċi tagħha, li ftit li xejn ma ġiet imfixkla mit-taħwid u t-taqlib li qed isibu fil-ħajja ta' kuljum, għad titniżżel f'waħda mill-isbaħ paġni ta' l-istorja tal-"Għaqda".

Il-"Għaqda tal-Kittieba tal-Malti" taf il-ħajja tagħha mis-sena 1920. Kien l-ewwel Segretarju li kellha, is-Sur F. S. Caruana, li kiteb ittra lil "Ħabib" fejn fisser il-ħsieb biex il-kittieba tal-Malti ma jibqgħux aktar imxerrdin imma jinġabru f'xirka waħda, f'għaqda waħda, u b'ruħ waħda jħabirku biex igħollu u jagħnu l-letteratura tal-Lsien Malti. Dik kienet sejħa li seħħet. Dik is-sejħa kienet il-bidu ta' Għaqda, li b'ħilitha, ma' tul l-għoxrin sena ta' ħajjitha, il-malti kiber fil-letteratura tiegħu, xtered fl-iskejjel kollha, daħal fir-rivisti u fil-ġurnali kollha, u—l-aqwa—warrad, sabiħ u qawwi, fil-qalb tal-ġenerazzjoni li tielgħa li għada pitgħada ma tisħetx u ma żżeblaħx ilsienha kif għamlu l-ġenerazzjonijiet l-oħra li marru u mietu.

Wara kważi li kienet ilha għoxrin sena ħajja, mess lili li nkun Segretarju tal-"Għaqda", u xtaqt u ridt li l-ħidma li nista' nagħti u nagħmel jien ma tkun xejn inqas kbira u inqas siewja minn dik li għamel l-ewwel Segretarju tagħha, il-fundatur tagħha.

LAQGĦAT

Għalhekk l-ewwel ħsieb li kelli kien li jsiru laqgħat tal-Kumitat u ta' l-Imseħbin Kollha biex wieħed dejjem jara x'jista' jsir għall-ġid u għat-tmexxija 'l quddiem tal-"Għaqda". Fl-ewwel disa' xhur, jiġifieri minn Marzu sa Diċembru, 1940,

—disa' xhur li kif tafu lkoll kemm intom ma kenux mgħobbija ħlief bi tħarbit u b'biża' ta' gwerra—saru erba' laqgħat tal-Kumitat u laqgħa oħra Akkademika. Kull min ħa sehem fil-laqgħa Akkademika jaf li din irnexxiet tassew. Il-laqgħat tal-Kumitat irnexxew ukoll u taw frott tajjeb kif infisser aktar 'il quddiem. Ma' tul is-sena kienu jsiru laqgħat iżjed kieku ma kienx li f'Ġunju li għadda l-Italja iddikjarat gwerra kontrina u bdejna naraw l-egħfieret qerrieda tal-għadu jittajru fuqna li għall-ewwel fixkluna u ħawduna tgħidx kemm. L-imseħbin tal-"Għaqda" xterdu, min mar naħa u min mar oħra, u kellhom igħaddu xi xhur qabel ma rġajna ġejna xi ftit f'tagħna u stajna nerġgħu nibdew inlaqqgħu l-kumitati.

ĦIDMA

Fost kollox kien inqata' li tingħażel Kummissjoni sabiex tara x'tibdil jista' jsir fl-Istatut. Il-President u s-Segretarju nħatru *ex-officio*. Ingħażlu wkoll: it-tabib Ġużè Galea, is-Sur Nin Cremona, u Dr. Anton Buttigieg. Ma hemmx għalfejn wieħed igħid x'reqqa ta' xogħol jitlob it-tibdil, it-taqlib, iż-żjieda u t-tnaqqis ta' Statut. Saret kemm-il laqgħa tal-Kummissjoni u x-xogħol miexi ġmielu.

Għaddiet ukoll korrispondenza bejn il-"Għaqda" u l-Gvern fuq il-kustjoni ta' l-ismijiet tat-toroq sabiex il-Malti, bħala wieħed miż-żewġ ilsna ta' l-amministrazzjoni tal-pajjiż, ikun imdaħħal fl-ismijiet kollha tat-triqat ta' Malta u Għawdex, sew ġodda kemm f'dawk li isimhom qed jitbiddel, u wkoll 'sabiex jinħatar Bord ta' nies li jistgħu jagħtu l-fehma tagħhom dwar l-ismijiet ġodda li għandhom jingħataw lit-toroq skond in-nisel, it-tradizzjoni u l-istorja tagħhom.' It-tweġiba tal-Gvern kienet illi nħatar Kumitat u li x-xogħol li għandu jagħmel jiġbor fih il-punti msemmijin fil-memorandum, mibgħut mill-"Għaqda" tagħna.

Ittra oħra nbagħtet lid-Direttur tat-Tagħlim li fiha fissirna l-ħtieġa li l-Malti jdaħħlu fil-klassijiet kollha tal-Liċew u tal-'Girls' Secondary School', u sabiex igħin kemm jista' lill-imseħbin tal-"Għaqda" u b'hekk ikun qed igħin il-letteratura maltija. Għalkemm il-Malti, b'riħet il-ħeġġa u t-tħabrik ta' Dr. A.V. Laferla LL.D.,O.B.E., mexa ħafna fl-iskejjel tal-Gvern,imma jisgħob bini ngħid li fl-ewwel tliet klassijiet tal-Liċew fejn hu bil-wisq meħtieġ, għadu s'issa ma daħalx. Aħna nifhmu li ż-żmenijiet tal-lum huma żminijiet ta' tfixkil

kbir l-aktar għall-Edukazzjoni ta' pajjiżna, imma nittamaw li Dr. Laferla jagħmel mill-aħjar li jista' biex l-Ilsien Malti jdaħħlu fil-klassijiet *kollha* tal-Liċew u ta' l-Iskejjel l-oħra Sekondarji.

"IL-MALTI"

Ħaġa oħra l-"Għaqda" sabet ta' twegħir ma' wiċċha: il-ħruġ tar-rivista tagħha "il-Malti" f'dawn iż-żmenijiet mill-agħar tal-lum. Għandi naħseb li kulħadd jifhem liema taħbit iltqajt miegħu biex komplejt noħroġ dir-rivista: darba minnhom kellha toħroġ b'għadd doppju ta' 40 paġna. Il-kitba, kemm proża kemm ukoll poeżija, ma għamlet qatt għajb lil dik li dehret fil-ħarġiet tas-snin ta' qabel—u hekk nittama li tibqa' sejra. Dan ifisser li la l-bombi, la n-nar u lanqas il-biża' tal-mewt li tinsab imdendla fuq rasna l-ħin kollu, ma jeqirdu dik ix-xrara ta' kitba li tinsab tixgħel bil-qawwa tagħha kollha fil-qalb tal-kittieba tal-Malti.

REDIFFUSION—B.B.C.

Ħafna mill-kittieba tal-"Għaqda" tagħna kellhom dis-sena xi xogħlijiet tagħhom imxandrin minn fuq ir-Rediffusion u dan l-aħħar ukoll mill-B.B.C. Dan sar bil-ħidma u l-ħeġġa tal-"Għaqda tal-Malti (Università)" li mhijiex ħlief waħda mill-fergħat qawwija u b'saħħithom li ħarġu mill-"Għaqda" tagħna.

IMSEĦBIN AKKADEMIĊI MEJTA

Il-"Għaqda" wkoll ġarrbet telf kbir bil-mewt ta' erba' mseħbin akkademiċi tagħha. L-ewwel kienet it-telfa ta' Dr. Ġużè Micallef, L.L.D., wieħed mill-membri ewlenin tal-"Għaqda" u wieħed mill-aqwa filoloġi li qatt kellu l-Ilsien Malti. Imbagħad, bħal sajjetta fil-bnazzi, waslitilna l-aħbar tal-mewt tat-tabib Ġużè Bonnici. Ħabrieki, ħaddiemi, dejjem ħsiebu fil-ġid li jista' jagħmel lill-Ilsien Malti, hu ma kien jegħja qatt fil-ħidma siewja u fejjieda li kien qabad fil-ħruġ ta' kotba bil-malti, rumanzi u poeżija, li nafu biżżejjed b'liema mod għollew u kabbru l-letteratura ta' pajjiżna. Il-ħidma tiegħu kienet kbira daqs kemm kbira kienet imħabbtu lejn l-Ilsien Malti. Il-baħħ li ħalla wrajh it-tabib Bonnici mhux la kemm jimtela. Smajna wkoll bil-mewt ta' Feliċ Mifsud Bonnici, li kien wieħed mill-imseħbin xjuħ u minn dawk li ħadmu fl-ewwel snin tal-"Għaqda"; u, ftit tax-xhur ilu,

bħal warda li tqaċċtet meta kienet għadha kemm bdiet turi ġmielha u tarmi l-fwieħa tagħha, hekk tqaċċtet il-ħajja żagħżugħa tal-Professur Kan. G. Theuma-Relf, vittma ta' l-ewwel attakk aħrax mil-*Luftwaffe*.

IR-REBĦA

Bil-ħila u bil-ħidma wtieqa li dejjem tat il-"Għaqda" tagħna, l-Ilsien Malti mexa 'l quddiem ħafna, daħal fl-iskejjel kollha u l-lum jista' jiftaħar li għandu l-Professur tiegħu fl-Università li hu wkoll wieħed mill-aħjar u mill-aktar membri ħabrieka tal-"Għaqda". Għalkemm iż-żmien li ġej jidher imsaħħab ġmielu, u jista' jfisser il-qerda ta' Isienna u ta' dan ix-xogħol kollu li għamilna, imma bit-tama tagħna f'Alla, fil-qawwa tan-nazzjon li qed tħarisna, u fil-ħila u s-saħħa li qed turi Malta, ma għandniex naħsbu li dan is-sħab iswed li għaddej minn fuq gżiritna ma jgħibx darba għal dejjem, b'rebħa kbira għalina.

Ġużè Chetcuti.